



Australian Government

Department of Home Affairs

Privacy notice

Wët lëk në gël kää nyooth raan ku piürde

Form
1442i DIN
DINKA

The Department of Home Affairs (Dipätmien de Bolith ku Gäl de Baai ku Koc) (Dipätmien) anojic Australian Border Force (Apuruuk Gäl Aken de Awuthtereliya). The *Privacy Act 1988 (Löj Gäl kää Nyooth Raan ku Piürde run 1988)* (Privacy Act) akor bï Dipätmien bï raan lëk në kää kök të lööm yen wël ke lëk nyooth yeen. Ye poom kän e kë ye yïin lëk ke kækä.

Yenjö ye wël nyooth raan?

Löj Gäl kää Nyooth Raan ku Piürde e wël ke lëk ye raan nyooth ka kë ye raan tak në raan dët lëu bï yök ka bï nyic.

Dipätmien e wël ke thiën raan nyooth lööm eya, cït të ye Löj Gäl kää Nyooth Raan ku Piürde (Privacy Act) ku tõu wël nyooth kuan raan, jurden, piür kuötic të ka cït ka nhieer raan biäk ye koc nin në röth- moc ke moc ka tik ke tik ka nïn yen nin ke raan dët, ka dhun löjköu cï gät piny, wël ke lëk rin ka ke pial guöp ku wël ke lëk ke baiyometerik, ajuier luoi tõu yen thïn ka akutnhom koc lui lon tëet, ka ke yath ye raan theek ka akutken tõ yen ke thïn, täu ajuiir ke thiatha kedhia.

Ke löön tõ tueen kää ye Dipätmien luui kenë keek ka ye *Löj Kök run 1958 (Migration Act 1958)* (the Migration Act), *Löj Jamarik 1901 (Customs Act 1901)* (the Customs Act), *Kök (Muöök Mith) run 1946 (the Immigration (Guardianship of Children) Act 1946)* (the IGOC Act), *Löj Kun Wëu run 1901 (the Excise Act 1901)* (the Excise Act), *Löj Apuruuk ke Akeu de Awuthtereliya run 2015 (the Australian Border Force Act 2015)* (the Border Force Act), *Löj Apuruuk ke Wëär run 2013 (the Maritime Powers Act 2013)* (Maritime Powers Act) ku *Löj Muathina de Awuthtereliya run 2007 (Australian Citizenship Act 2007)* (the Citizenship Act).

Ka ye raan nyooth

Löön ke Kök ku Muathina ka tõu ka cï keek week thook peei ye jam wët të yenë wël lëk nyooth yïin lõm thïn, luoi thïn ku/ka të yenë wël nyooth yïin, agut cï ka ye keek thiaan cït baiyometerik (biometrics) (aye keek col 'ka ye raan nyooth' eya).

Löj (Act) aye lueel kää raan nyooth bïk mat thïn:

- Cuura/Cuoora cïn aye cuura/cuoora ciin yic
- Cuoora nyooth nyin ku këet
- Kä ye piñ aye kää ye tïñ cï dóm (wët luoi Löj de Kök rot ku noj të cï puöl thïn)
- thém de bëer ku thiék
- kï guöp wic yic
- thäny raan, aye
- kää kök wën nyooth cït men de löön.

Wël ke lëk ke baiyometerik (ka raan nyooth) ka lëu bï keek lööm ku/ka alëu bike deet yiic enoj koc:

- (riaan de riän nhial të cëth yïn)
- të koc thiëc bitha ye gam raan cï bën paan wic ben lo thïn (agut cï koc cï thiëc bitha de gäl)
- koc ye alei rëér kuan cieej në Awuthtereliya
- koc abaköök rëér të cï keek dóm thïn
- koc cï thiëc ku tit bïkë gam ke koc ke Awuthtereliya.

Kë ye Dipätmien looi kää nyooth të yenë wook yök thïn

Lon de Dipätmien e bï aketh ke Awuthtereliya ya gël ku canh de koc ku ka ke tajir ya juuir bikë tæk ago luui ku bï tijj men në ke:

- rial de Awuthtereliya në dhöl kök cï juuir
- gël de abaköök ku bï lon kuony yenë koc niop kuony cok pieth në piny nhom ebën
- gël yenë Awuthtereliya gël në dhöl yenë aketh mac thïn ku të yenë canh koc cok piolic
- kun wëu ye kut në akeu nyin ku yathayat (statistics) ke tajir
- bï lon tajir lui cït men de löj cok ye luui
- gël wëär ku ka pieth ye lon de tajir ke bëi (commercial interests)
- bï luui cït men löön ke kök ke Awuthtereliya ku lon lõcök në wët de kë bï lueel ku bï looi
- lon mäny de löön ke muathina de Awuthtereliya.

Wël ke jam kedhia aa lëu bï keek yiök alëj yön wel Dipätmienic www.homeaffairs.gov.au

Na ye gam men ke wël ke lëk acuk kuöc lööm de wël kuöc looi, yïn lëu ba:

- thiän poom yenë wël dhuk nhïim thïn në dhöl onlaany www.homeaffairs.gov.au/feedback
- Gätë enoj:
The Manager
Global Feedback Unit
GPO Box 241
Melbourne VIC 3001
Australia

Yenja lëu bï Dipätmien wël yïënhdu/wëlku thïn

Kaam yic, Dipätmien (aye koc keen lui kek yen luoi looi) abï wël wëlku lööm enoj yïin rot, biäk dët diák ba cok luui në rinku ka në rin ke ajuier cï yiëk riel cïmen cenë yeen lueel në Löj de Kök. Ajuiir cï keek yiëk riel bikë luui në rin ke raan dët kää nöö SmartGate ku ajuiir luui në rot ke tiët akeu nyin thin. Yok alëu buk wëlkuon ke lëk lëu bï yïin akutnhïim ke Akuma de Awuthtereliya tõ thïn agut ca akutnhïim koc akuma koc ke Akuma de Awuthtereliya bëi kök, koc ciëj baai, koc ñiéc luoi de paan akim, akutnhïim koc ca keek kuany, koc piööc gam, koc luoi ku koc ee baai kek cï naj jaam kek Dipätmien bïk wël gaam (cït men 'dob-in calls').

Ajuiir ka koc riçp keek loi në kää ke koc cath këm ke bëi yiic

Wël koc yiënh koc nyooth raan aye keek lööm në rin ke koc lui në biäk de ajuiir akuma cï keek yiëk riel bikë lon de Dipätmien looi.

Wël yiënh/Wël nyooth raan aye keek kut ku luukë në cuk yiëk luoi. Kä yen nyuöth/nyuoth aye mat thïn cïmen guir tuej koc bï koc cath rain nhial, në dhöl lõ ku dhöl bõ, kää ke luoi kompiöta, wicwic looi/thiëc, kuony enoj koc koc cï määc/dóm ku kuony në kää ke pial e guöp enoj akim.

Aye dipätmien wic bï koc ke magawel bikë luui eya cït men de Löj Gäl kää Nyooth Raan ku Piürde (Privacy Act), töukë në Awuthtereliya ka töukë bëi ayeer.

Lööm wël nyooth yïin ye koor ka cï löj luel bï looi

Löj kook/Kök, the IGOC Act, Löj de Jamarik, Löj Wëu Kut, Löj Riel Apuruuk Wëric Löj Adööc/Muathina ku Löj Gël kã Nyooth Raan ku Pürde ye looi, ku kuat yön kök awic, akut nhom ku bï kuut wël wël nyooth raan wén ye wic bï löj buoøthic.

Löj kook

Wët gët yöt bitha, Dipätmien e:

- aci yiëk riël bï kuat wël nyooth raan ye kuot wén thääny kek athör cï gät yöt (tij cök 56 Löj Kök), ku
- alëu bï yïn wic ba gëm wël nyooth yïin (tij cök 40 ku 46 enoy Löj Kök).

Raan cï gët yöt bitha, ku koc kök noj bitha, adhil Dipätmien lëk kã ci röth waarr teden reël kek thin/thin aye wët cie tede cï gäm athör gët yöt (cök 104 ku 105 anoy Löj Kök).

Dipätmien alëu bï yïn thiëec ba tök ka ka kök juëc nyuoth yïin gam në wët Löj Kök (Migration Act) ku Wël Dök Koc ke Kök run 1994 (Migration Act and the Migration Regulations 1994).

Na baar Awuthtereliya, ka kuutnhom abï yïn wic ba kek yiëk wël nyooth yïin kök (cimën pathpoat ku kën bitha nyuoth). Ku na këec/ këcë gam, ka yïn abï koc jai ba ben Awuthtereliya (tij abaj 257A ee Löj Kök (Migration Act)).

Na jälë në Awuthtereliya, ka Dipätmien alëu bï wic thiëc ba naaj wël yiëk kek kawen yïin nyuoth (tij abaj 257A ee Löj Kök (Migration Act)).

Ku bï njic raan wén cie muathin, Dipätmien alëu bï wic:

- yïc yic nyuoth ku bitha, thin agut kã yïn kã yïin nyuoth, (tij abaj 188 ee Löj Kök (Migration Act))
- raan raan abï athör gam aye wël wén yïin nyuoth aye teno cï diiu guoë këc löj puöl bï cieñ ke cieñ muathin (tij abaj 18 Löj Kök (Migration Act)).

Raan tõu tê yenë abaköök mac thin abï ka raan nyuoth dhiil në nyooth (tij yan ke löj 258 ku 261AA(1) ke Löj de Kök ku wël dök koc biak 3.30 de Wël Dök Koc ke Kök (Migration Regulations)).

Alon tawen koc kák yooë kuony, akut nhom ku Maktam Guel Lon Locök (Fair Work Ombudsman (FWO)) alëu bï wël nyooth raan kuut/ löom tê cit/cit enoy raan luoi caath bï tij tö yedî cok/cök thiin abaj F alon tekték 3A abaj 2 e Löj Kök.

Wët luon lon kënë riël wicwic abaj 252 cok Löj Kök, raan ci yiek/ci yiek riël lëu ku ba athör tö aye kuat kã kök cï yök enoy raan aye teden ciëñ yen thin kë cï geel/gël nyinyic, cimën, kã alëu bïk ya yith cï yioë/ yök tem athörden bitha kou.

Raan luoi alëu ku ba athör cie yic dom tij abaj 487ZJ, kua Abaj 1 alon 9 cök Löj Abakök thiin agut tê bï athoor/athör dhiel luoi thin bï thol.

Löj Adööc/Muathina

Akut nhom aleu bi kuut wël juëc yenh raan rot bïk njic lon nada raan aci kë wic bï ya muathina tiëñ nyin teden.

Yok aye wic buk thiëc wël nyooth raan ye nyuoth alon gët yöt athör muathina, ku athon cï gät yöt aci lëu bï gam tê këc koc yeen cäath caaric puoëth miët ke ye yïin nyuoth (tij 5 abaj 2 ku cok 17(3), 19d (4), 24(3), ku 30(3) Löj Muathina).

Raan cï tooc alëu bïk athör cie yith dom cï määr tij abaj 45B, abaj 1 tê abaj diak cök Löj Muathina agut cït tê yenë waragak luoi thin.

Löj de IGOC (IGOC Act)

Ke lui cït men *Immigration (Guardianship of Children) Act 1946* (the IGOC Act) (*Löj Kök (Muoëk Mith) run 1946* (Löj de IGOC)) ku wëlken koc dök, Wadhîr de Kök yen e tõu ke raan muoëk kuan dët mithkor alei cath kepëc ye bën Awuthtereliya ke cïn raandit cath kenë märken/wärken ka raan ruäai kenë keek ye runke 21 ku lò nhial (men ye col mithkor ke IGOC).

Bï kony në lon ka wic muoëk meth röt lëu, ke Löj de IGOC e Wadhîr rielden ku londen de muoëk yiëk koc lui kenë Akumadit de Baai (Commonwealth) ka akumaai ke wilaya ka téritöri (territory) (bï ya col ‘muoëk cï than’). Koc ka akutnhïim cï röth yök bïk koc koc lëk koc lëom ‘koc muk mith’ ke mithkor ke IGOC. Në wët dët, amuëk meth anoy yic ku bï gam bï ka ye keek tak ku looi në wët de meth në nyindhia ku biöök de meth tõu në yecin.

Bï tij ku muoëk pieth de meth në nyindhia röt lëu cït men Löj de IGOC, ke Dipätmien ke wël ke lëk koc nyuoth löom tê mithkor tõu kenë IGOC ku koc muk keek. Bï röt lëu bï tij ku püri pieth de mithkor ke IGOC ka bï röth looi në nyindhia, tê lëu yen röt ku cït men de Löj Gël kã Nyooth Raan ku Pürde (Privacy Act), ke Dipätmien alëu bï wël ke lëk koc nyuoth ka bï löom tê:

- akumaai ke wilaya/teritöri, agut cï akutnhïim lui në kuony mith
- koc cï thön muoëk mith
- koc muk mith
- medhiëth, koc mith tij ku/ka koc ke ruäai, ku/ka
- akutnhïim koc ke Akuma Awuthtereliya.

Löj Jamarik ku Löj Awata Tajir

Dipätmien aci yiëk riël bï wël ke lëk në biak koc ku tajir löom bïke luui në lon Löj ke Jamarik ku Awata Tajir ku lööj koc ke Awuthtereliya cï looi në wët awata (agut cï Löj Kök ku lööj koc ke awata). Ku kë tõu tueej, Dipätmien e wël ke lëk kã löom bï yen ke akeeth ke Awuthtereliya gël bï dhiil looi bï wëu ben dhöl akeunyin kut.

Në yan koc, poomkuon yenë ke wël ke lëk nyooth koc lom tê yïin në wët de ka thiäök kenë lööj ke awata cït men de Löj ke Jamarik ku Awata Tajir ku lööj ke awata ka lëu bïkë wël ke lëk loi thook peei tê yenë wëu kut lëk koc. Ke poom kâ ka bï yïin yiëñ wël ke lëk loi thook peei jam në dhöl löom, kë ye looi ku nyooth de wël ke lëk nyooth raan cï löom në ye waraj kanic, ku ka bï dhiil kueen kenë wët cï cok lo ayeer kenë wët thiëñ cï nyuoth.

Ke ye kë nyoothë yeen, cït men yan ke 64ACA ku 64ACB ke Löj Jamarik, aye wic bï Dipätmien wël ke lëk nyooth raan ya löom në koc cath ku koc geer mabuur wëric ku riëth nhial bë Awuthtereliya, në wët lon Löj Jamarik, Löj Kök ku lööj koc.

Löj ye Riël Lon ke Wëric

Dipätmien aye yiëk riël bï wël ke lëk nyooth raan löom në wët lon riël wëric bï apuruuk luui wëric. Apuruuk ka ye luui bïkë lööj ke Awuthtereliya mac ka ke wëer, cït men alei mai rec dhoj löj kou, jamarik, lon de gël koc ka aliap koc nök (counter-terrorism), koc, kuorinttin men ye wëk koc noj tuenye ye woëk dhëth wël rac (drug trafficking), ku ka cï piny nhom keek mat në kë bï looi ku lon ajuiere wët ka ke wëer.

Löj Gël kã Nyooth Raan ku Pürde

Löj Gël kã Nyooth Raan ku Pürde e löom de:

- wël cï peth bï ke nyuoth tewen ci/ci löj ye puol/puöl thin, aye thëeny thook kek luoi/luoi buoëth löj yiic ka tê cï yïin ye puöl
- wël koc nyooth raan röt lëu kek bïk piath thin, aye kã thany, tök aye juëcke kã wën ye Dipätmien looi aye ke ye looi.

Lööj ye Dipätmien yen bën ke ye lon bolith looi

Dipätmien e bën ke lon bolith looi në loi loi koc cït men de lööj kák: the *Crimes Act 1914*, the *Criminal Code Act 1995*, the *Australian Nuclear Science and Technology Organisation Act 1987* (the ANSTO Act) and the *Independent National Security Legislation Monitor Act 2010* (Löj ka ke Dhunjköu de Löj run de 1914, Löj Dhunj Löjköu run 1995, Löj de Awuthtereliya Niökliër Thaany ku Ajuiere de Teknolozji run 1987 (Löj ANSTO) ku Löj de Gël Baai Ebën ku Gät Lööj ke Tiët Nyin Loi Thok Peei run 2010), ku ka lëu bï wël ke lëk nyooth koc löom bï loi loike cït men de Löj kák.

Wët wën looi yen ye yok wël yenhdu kuut

Wët tuej yen ye yok wël yenhdu kuut ee ku buk luui lõön Dipätmien wën ye looi ku/ka ye looi wën thany kek kôk ku kâ ke dhöl muathina, ku yëth ka ye yøoc akeu nyin. yok luui looi kâk luöi:

- visa ku kook
- jamarik ku kun wëu, ku tõ nê lon lõöij kôk ke Awuthtereliya cít lon awata, ka ke pial guöp, kuorintiin men ye wëk yenë koc noj tueny ye woak week, ka ke tajir, lon ka dhuñ lõij kôu, ka ke tëet ku wärken ku lõöij koc ciëej akutnhom koc ciëej etök gël
- abakök ku kuøny abakök
- mäny yenë akeeth mac
- thëk bitha tê yenë kâ ril yiic ke kôk luöi thïn
- döm abakök, nyiëi ku kôk Baai Biäk yenë Guel Piij Thïn (cít koc kuøny ku akumai bëi kôk ayeer koc kuøny lon ajuiëer tëkték looi akeu kôu, cít wët lõij dhiil lui ku bï gam, gëm kuøny koc nuan ku lon nyuuc abakök)
- muathina.

Wël ca keek gam bithaic, raan kääc ke yïn ku/ka athör muathina abï lusi wët lon kän, ka ke tajir, ka ke tajir bën thïn ku tajir ls ayeer, kuorintiin men ye wëk yenë koc noj tueny ye keek woak week thook pee, thiëc muathina alëu benë luui nê ye wëtë.

Cít men de Löj Gël kâ Nyooth Raan ku Pürde yic, wël alëu bï kek luöi wët looidet yic. Ku kë enoij yeen ye yïn ye dhiël nyoth thïn men akutnhom abï luöi ka nyooth wëlku ku wël kôk wën kedet ke thiök kek wël kâ tuej (wël wën muoony) ka thiök ka kek wël tuej (wët wël nyooth raan rot këk). Cimënë, wël wën ca gam athör gät bithaic alëu bï kek luöi wët athörkuün kôk ca gät yot (agut cí *Freedom of Information Act 1982* (*Löj Lääu Nhom run 1982*) ku Löj Gël kâ Nyooth Raan ku Pürde). Dët aya, yok alëu buk wël ca tê bï yïn ya yök thïn luöi buk jam ke yïn nê kâ dhal yïm.

Kä ye tuöl na ci wël ke lëk nyooth yïn lööm nê Dipätmien

Na këc wël nyooth yïn lööm, ka Dipätmien aci lëu bï naj ke looi nê athörduön ca gät yot bï yïn gäm bitha looi ka athör muathina (kawen thaany) kuøny loiloï ci gam yïn lon tajir, ka ye tajir keek bëi thïn ku ka tajir keek tuooç ayeer ku ku kuøny bï yïn kuøny nê wët kuorintiin men ye wëk yenë koc noj tueny woak week thook pee.

Löny bï wël lööm alëu bï naj kë rilic bï Dipätmien te bi kek lõij buoth yic thïn raac (cimënë thany thok tij kawen), yeen looi, e lon bï tij apiath ku ye kë bï dhiil looi, ka ye kâ ye Awuthterelia dhiil nê luöi nê biák ye paan ciëej ke bëi ke piny nhom kedhia ye röth kuøny.

Dhöl yenë kâ nyooth yïn cök I ayeer nê yän juëc enoij raan ka ajuiëer diäk

Gëm wël tê enoij koc ci keek cäk

Na tõ ke yïn ye raan ci cäk bï tõ nyinduic, cít raan paandu, raan luui nê biák kâ ke kôk, raan tõ nê nyin jamarik, tõ nyïn ajuiëer lon cäth ka ajuiëer cäth rain nhial, Raan Tiëët Nyin Lon Lœcök, Raan Vön Amat ci Koc Lœ, ka raan koc kuøny nê kâ ke luk bï këoc nê nyinduic, wël nyooth yïn aa lëu bï keek yiëk raan/biák de diäk e ke na ca thiëec buku cië loi.

Wël nyooth yïn aa lëu bï keek nyuöth raan ye kony ka raan ye yïn kuøny.

Tê yenë wël nyooth raan gam nê yän juëc enoij Akutnhüüm kôk ke Akuma

Dipätmien yen, yïn kôk yic, aye puöl bï nyuöth wël raan enoij akutnhüüm akuma kôk wët luöi den ka ye kâ keek luöi ku kâ kôk ka bï puöl cít men Löj Apuruuk ke Akeu (Border Force Act) lõij dët koc dök kënë yeen nyuöth, aye agut nyooth ku bi deetic kâ nyooth yïn, bï deetic enoij athör wën ci gäm yith thïn, ku thööij ka wël kun tau kek wël kôk, aye ku bïk mac ye wic enoij keek buoth yic.

Akutnhüüm ke Akuma kôk ye yok wël wääc ke keek agut kua acie keek röt kiik:

- Department of Human Services (DHS) Akut Loiloï Koc, ku bik luui Social Security Act 1991 (*Löj Kuøny Gëlgël 1991*), the Child Support (Assessment) Act 1989 (*Löj Muëök Meth (Cäär) run 1989*) ku Child Support (Registration and Collection) Act 1988 (*Löj Muëök Meth (Gët Rin ku Kuëny run 1988*))
- Dipätmien de Kuøny Koc
- Dipätmien de Cum ku Puöör, bï lon ke ye col baiyothëkiöriti (biosecurity) - de Quarantine Act 1908 (*Löj Kuorintiin run 1908 - ajuiëer ku lon gël nê ka ke tajir koc wook*) - de Awuthtereliya, Export Control Act 1982 (*Löj Gël ka Tajir Bëi Thin run 1982*) ku Imported Food Control Act 1992 (*Löj Gël Müth Tajir Bëi Thin run 1992*)
- Lon Mäny Wel ke Akim
- Department of Industry, Innovation and Science (Dipätmien de Lon de Thäth, Luöi Tëet Yam ku Thaany)
- Australian Sports Anti-Doping Authority (Ajuiëer de Awuthtereliya Ebën Lööm Wel Rac nê Koc Thuëec Gël) bï lon de National Anti-Doping Scheme (Ajuiëer Baai Ebën Gël Lööm Wel Rac nê Koc Thuëec) mac
- Dipätmien de Piööc, yen amac Education Service for Overseas Students Act 2000 (*Löj de Lon Kony Müth ke Thukul Bëi Ayeer run 2000*)
- Department of Employment, Skills, Small and Family Business (Dipätmien Yök Luöi, Nyiny Luöi, Lon Tajir Koor ku Lon de Baai Loi Thok Peei), enoij kâ ke lëk ci keek kuööt yiic bï koc kuøny wël ke lëk nê biák de luöi
- Dipätmien de Apuruuk Theer, yen amac Veterans' Entitlements Act 1986 (*Löj Kä ye Yiëk Apuruuk Theer run 1986*)
- Maktam Kuëny Kôu Australian, Australian Taxation Office (ATO), bik luui enoij Income Tax Assessment Act 1997 (*Winy Wëu Bëi Kuäny yic Löj 1997*) ku lõöij kôk ke awata ci looi
- Löj Lon Lœcök Guel (Fair Work Ombudsman (FWO)), bï lon de Fair Work Act 2009 (*Lon Luöi Lœcök Guel run 2009*)
- Dipätmien Kä Ayer ku Vööc (Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT), bik luui Australian Passport Act 2005 (*Löj Pathpoët Australian 2005*) ku bik wël bëi yök wët luöi athör bitha gëlgël, ku nê wët de pathpoët paan dët pee, ke yïn lëu ba pathpoët ke bëi kerou muk
- Akut Luöi Cuët Australian bï luui Commonwealth Electoral Act 1918 (*Akutdit Luöi Löj Cuët 1918*).

Cääth, Caar ku Ajuiëer Wicwic yic

Ku na gäät yot wet njëc aye wicwic yic luïj ci teem, Dipätmien abï wël wën thany gam wël nyooth yïn awiëc luk yic ka luk yen bï ye wic yic. yok ya wël röom keek akutnhüüm kâj wic yic cimënë:

- Commonwealth Ombudsman (Maktam Guel Lon Lœcök de Akuma de Awuthtereliya ebën)
- Maktam Raandit Lëëk Wel Australian
- Ajuiëer wïñy wëu yiic Australian
- Ajuiëer yïny menh raan Australian
- Akut njëc luöi Ombudsman

Kä wëer wëi ku luöi lõöij

Käkuon jam alëu ku bï keek yiëk akutnhüüm luöi lõöij Australian aye loiloï kâ wëer wei wët kawen wëer wei, te tòk dit aye thuou.

Dipätmien aya ee wël nyuöth Akumadit luöilöj Awuthtereliya tewën wic yen bi lõij buoth te lej yen karec ci looi (Akuma Awuthtereliya ebën (Australian Commonwealth)), wilaya ku tëritöri bolinh jur kôk ka kôk tê lëu yen rot bïkë ke ye lõij lueel cök loi, cít men gël, döm, thiëc thok ku leer lukic ka kuum wët dhuñ löjköu.

Ajuuir ke kuɔny

Wël wën ci keek lööm enoŋ loi bitha bï keek nyuoɔθh enoŋ:

- Dipätmen Loiloi Ciëŋ ku bïk kuɔy nyuc gam
- Dipätmen de Lon de Thäth, Luɔi Tëet Yam ku Thaany aci/acie bïk lɔ tueŋ ya muuk ku cëëthke piöc Thoŋ Dïŋliith.

Nyooth enoŋ ajuuir gëm athör kuëth

Na kë gätë yöt bï yïn yiék athör kuëth tenë Awuthtereliya, ka lööm alëu bï nyuoɔθh tene akut kök thääny wët tedun ci yïn kök thïn ku te ci yïn puol ba ya lui thïn, ku yön kök yic ye lon ci yïn puol ba ya adööny Awuthtereliya. Kek wël kää abï keek luoi bï tïj bï piath këda bï yïn yiék athör kuëth. Anoŋ ka loi thok peei bï keek lueel eya lëu bïke looi na wïc bï yïn yiék ruktha cït men Lõj Jamarik.

Nyooth wël yenh raan cï puöl

'Kä nyooth raan' aci kek luel abaj 1.

Dipätmen alej riël cök lõj abaj 4A ee Lõj Köök ku cök s43 alej Lõj Muathina ku bïk nyooth wël raan nyuoɔθh dhël juëc yiic. Käk ye nyooth ameth agut cï:

- bïk deetic muathina ka bitha tö
- wët luɔi buɔth yic lõj kareec cï looi
- wëëc wël nyooth tö cök ke guir keek akuut ajuiëer Akuma de Awuthtereliya
- ba wël kök wën thaany cök atö thïn të luk, koc luök wïc yic, ka akut känj wïc yic
- ten wïc yen thïn ee lõj Awuthtereliya.

Akutnhom/Dipätmen anoŋ riël cök Lõj Adööc yic ku bï wël raan nyuoɔθh gam wët luoi lon kää lõj kök.

Abaj 4A ee Lõj Köök aya agëm riël akutnhom/Dipätmen ku bï wël yenh raan nyuoɔθh (agut cï kää raan nyuoɔθh) yän boun kää yiic:

- thööŋ ee wël bïk:
 - nyooth, ka dëëtic kää raan nyuoɔθh
 - cëëth të ye raan bëen thiin aye bïk jäl tene Awuthtereliya
 - nyuoɔθh koc cïe muathin kek lej kareec cïk kek looi ciëëjden yic, ku kek alej ka diir koc thiin aye keek alej kák diir koc enoŋ baai ebën
 - athon thööŋ ku nyuoɔθh cuër alöj kák köök
 - kony luɔi athör bitha gëlgël
- Ku ba nyooth raan ka ba raan yök (tïj aye cök 33FA ku 33FC alej Lõj Köök)
- ku ba akutnhïim känj wïc yiic luël cïmëne maktam akut baai wïcwïc wëu yic Awuthtereliya ku Ajuiëer luoi yïny mënh raan Awuthtereliya
- ku ba aguier looi kek akut akuma bëëi aye wët bï raan nyaai ka bïi Awuthtereliya aye wët looi bi raan dhuök ciëën ku tueŋ Awuthtereliya
- ku bi wël lëk col atö bï keek caath akut akuma bïi ayeer, koc lõj col abuoth yic ka akutnhïim gëlgël akëëth akuma bïi ayeer, aye akutnhïim yic keek bïi piny nhom wët luoi mëcmëc kák kook (tïj cök abaj 5A(3) ee Lõj Köök)
- wët yök ka gem kuɔny enoŋ lõj piny nhom awac luoi karëëc.

Ku ba wël kök yic enoŋ kää yïn nyuoɔθh tïj poom 1243i.

Alöj wët athör bithaai koc luoi, ka Dipätmen aci puöl aye bï nyuoɔθh wël kök wën yenh mëëny raan alöj raan bïi yïn aye koc lej visa ten koc wën wïc visa thööŋ aye koc bïi koc (tïj cök 140ZH alöj Lõj Köök ku te mëëc 2.103, 2.104 ku 2.105).

Dipätmen aye aci yiék riël bi wël ke lëk raan nyuoɔθh ku yekë Immigration and Border Protection information (see section 4(1) of the Border Force Act) në yän lik yiic cï nyuoɔθh të Biák 6 de Lõj Apuruuk ke Akeu. Në yän kök, ke Lõj Apuruuk ke Akeu aye puöl bi wël ke lëk bï lo ayeer të kää:

- Akuma baai ebën, wilaya ku tëritöri ka ajuuir ku akutnhïim
- Bolinh Baai Ebën Awuthtereliya (AFP) ka akut bolith ka ajuuiëer kuɔny wilaya ka tëritöri

- kôrона (coroner)
- koc muk maktaap ke Akuma Baai Ebën, wilaya ka tëritöri (cït Maktam Guel - Ombudsman)
- ajuuir ka koc cï puöl në Apuruuk ke Aken Awuthtereliya (Wët ci Lueel run 2015 Kë Mony ku Kë Thian) (the Australian Border Force (Secrecy and Disclosure) cït men Akutnhom de Tiem Ageer Thith Awuthtereliya (Australian Red Cross Society)
- bïi thäi kök ka akutnhom raan ebën piny nhom.

Ku dët eya, ku agut cï kök loi thook peei koor keek in Biák 6 Lõj Apuruuk ke Akeu, ku nyooth wël ke lëk nyooth raan cït men de Lõj de Apuruuk ke Akeu aye keek yiék riel në töj de ka kák cï lueel wën të looi yeen eya të de töj de 'ka ke luoi cï puöl' ka juëckë cï gät piny në Lõj Apuruuk ke Akeu. Ka cït keek ka yïj të yenë nyooth looi në wët de ka ke:

- lon de ka të kueny lõj dhuŋ löjköö cök ka në lõj në wët lon ka tajir
- kuɔny në lon thiëc ka ke bïi thuɔou, thiëc koc thook ka thiëc wët thuɔou
- gël koc kuöt në wët tuaany, ka wëi ke raan ka gël töj ka koc juëc
- kuut ka dët de yathaiyat të Kuën Koc ku the *Census and Statistics Act 1905* (*Lõj de Yathaiyat run 1905*) ka *Australian Bureau of Statistics Act 1975* (*Lõj Maktam Yathaiyat Awuthtereliya run 1975*)
- gël wëu bën të baai ebën
- bïi paan bïi raan thïn nyic ka bïi nyooth paande ka bithade nyic
- gem de ka ke püür gäm koc cïe koc ke paan Awuthtereliya
- luoi de Ajuiëer Baai Ebën de Anti-Doping (Gël Wël Koc Thuëëc cök ril ku yekë lõj dhoŋ kôö) (National Anti-Doping Scheme)
- në wët kök, kuɔrintiin ka gël akeu kaam de Awuthtereliya ku paan dët peei
- ka kök cï lõj juëc jam thïn cït Lõj Jamarik, Lõj Köök, Lõj Riël Luoi Wëric, Lõj Muathina, Lõj IGOC ku kök (Customs Act, Migration Act, Maritime Powers Act, Citizenship Act, IGOC Act, etc)
- wët ka ke tiët baai riel apuruuk ka gël baai ebën në karac.

Dipätmen aci yiék riël aye lueel men ke nyooth e loi cït men ka cï Biák 6 ye Lõjë lueel abï lööm ke ye nyooth ie puöl në Lõj në wët Lõj Thiëñ.

Biák 51 Lõj Apuruuk ke Akeu aye lueel men ke nyooth e loi cït men ka cï Biák 6 ye Lõjë lueel abï lööm ke ye nyooth ie puöl në Lõj në wët Lõj Thiëñ.

Dët tõu thïn eya, nyooth wët lëk nyooth Immigration and Border Protection aye puöl të wët Lõj Apuruuk ke Akeu na loi ke raan cï luɔi yenë wëtde gam ka ke lui Dipätmen. Dipätmen abï dhiil looi bï nyooth cït yekënenë bï lo cït men de Lõj Gël kää Nyooth Raan ku Piirde.

Dipätmen aci jam aye bï wël ke lëk nyooth raan ke kek wël ke lëk ye gël bï cök lo ayeer në yän lik ye thööŋ ke lëu bïkë tuöl të lõj jamarik cït Lõj Jamarik ku wël kök ke koc dök.

Nyooth yän cï yïn cëëth thiin

Käk bëen ku jääl ci gäät piny ten ci koc këëny thiin ku alöj Australia aye keek tõu yïjöc ca tëëk yiic ci gäät piny. Keek aleu/alëu bïk nyooth ee wet luoi kënë:

- Lõöŋ Köök/Kök
- *Family Law Act 1975* (*Lõj Lõj Bääi 1975*)
- ciëëj aye lõöŋ nyiëi
- Rök kek aye lõöŋ pial guop
- Koc lõj col abuoth yic
- *Education Services for Overseas Students Act 2000* (*Loiloj Piööc ten Miith Piöc Bëëi Ayer Lõj 2000*)
- ci luel akuma dit, gen thiin aye geu lõj, cimëne loiloj alöj koc bï nänj baai ke tueŋ loiloj aye miith ku/aye loiloj kuɔny koc yïj nyin.

Yëth ayeer wël ke lëk ye raan nyuooth rin lon mäny lön ku kök thöñ ke yekënë

Yëth ayeer wël ke lëk ye raan nyuooth në Dipätmen ku ka cít keek (cít lon bï lön luui cít men kë Lööj ke Kök ku Muathina lueel ku ajuiir kök ke loi loi ke mäny lön) ka tōu kák thän:

- Lööj ke Awuthtereliya ku akutnhüim koc bëi ayeer col abuoth yic bïk dëet ku looi ke käwen ye keek wic
- Lööj ke lon riél ku kut wël lon gél koc (intelligence) ke Awuthtereliya ku akutnhüim koc lön bëi ayeer col abuoth yic ku koc njec wicwic kän yic aye akutnhom, lön baai eben loilo police, Interpol, Akut Akëeth Baai Tene W icwic, CrimTrac, AthuTUREK (AusTRAC) akutnhüim lön, Akut baralaman kän wic yiic, akut nhom luök wic yic ku akut nhom kook bëe Ayeer, bïk njic aye wicwic kän wäac kook yic, kän wäac gëlgél baai eben, aye dñu koc tō cil tön näak aye karëe pür menh raan yic
- Komicion de Awuthtereliya ye Muç Löj Lcöñ ye Law Enforcement Integrity Commissioner Act 2006 (Komicion de Löj Muç de Löj Lcök run 2006) mac
- ATO, DHS ku akut koc akuma dit aye gëth ku geu akutnhüim bï yiök koc luui ci lön dhöñ kööth ten luöiden thiök kek kän ye visa wiic
- aff ku akut Bolinh Awuthtereliya bïk yiök raan réel ke lön puol/ puöl cie muathin
- raan dit akut baai kuum koc kuum köök aye awäac adööc yic
- akuma bëi ayeer wët nyaaai koc wén lön puol cie muathin
- FWO gëet piny akut bëi abun, koc koc luöi, koc köök bëi, bëi ku koc luöi gam bïk cëëth bï buoth yic kek ka wic bitha yic ku ka ye kek wic ten raan bï, ku nyuooth yön kareec ci team
- ajuiir lon lön ka tōu AFP ke thän në rin wël lëk raan nyuooth cít men ajuiier Abakök ku Koony Kuany-nyin, bïk luui në lon mäny lön ku gél baai ebën në ka dhal koc në wët gél baai ebën në karac.

Nyooth ye Dipätmen looi ke ye ajuiier muç de lön

Dipätmen e bën ke lon bolith looi në loi loi kök cít men de lön kák: the Crimes Act 1914, the Criminal Code Act 1995, the Australian Nuclear Science and Technology Organisation Act 1987 (the ANSTO Act) and the Independent National Security Legislation Monitor Act 2010 (Löj ka ke Dhuykäu de Löj run de 1914, Löj Dhuy Löjkäu run 1995, Löj de Awuthtereliya Niökliér Thaany ku Ajuiier de Teknoljji run 1987 (Löj ANSTO) ku Löj de Gél Baai Ebën ku Gät Lööj ke Tiët Nyin Loi Thok Peei run 2010), ku ka lëu bïk wël lëk raan nyuooth cok lo ayeer rin bï kek cok lon luöiden cít men de ye Lööjkë.

Nyooth köök athëený kek määc loilo

Luel de Kuçony

Wël wén thiök kek koc wén ci ye leu bi kuçony gam bïk kony abï nyuooth Centrelink bïk gem pëlpel ka cii täau piny ka kä yeen nyuooth ku yön ka kööny keek.

Luçi, koc bï keek luöji ku nyiny lon tajir

Akut nhom alëu bï wël nyuooth wëtdouen alëj tendun kök, pëlpel luöji ku kuatden ku kaamdu visa koc koc luöi, gëem luöi/gém luöi ku akut kök diák kek loilo ku luöI alëj määc gëem loilo. Cimenë, Na gät yöt ke yin wic luöi, ka Dipätmen alëu bï nyuooth enöj raan bï luöi aye koc luöi gam têduen cí yin puöl thän ku ba luui.

Dipätmen aya alëu ku bï wël nyuooth te baai ku gen Dipämeeen muuk lo tuej mac kän ku akutnhüim kony njec yööc abakök bïk yön wël njec yööc loilo akuma.

Piööc ku piöc

Wël yenh raan rot aleu bï kek nyuooth ten:

- DFAT, Dipätmen luöji ku Dipätmen ee piöc akony koc wén wic bïk lo piööc yic aye bïk kuën enöj Australia
- Dipätmen luöji/Luçi bïk njic kuat kareec ci luel enöj lon aban ten lon yööc Awuthtereliya

- Dipätmen Piöc ku akut ci yiëk riël kek piöc ci bëi ayeer wic wët enöj kuat e bitha bï gam wic yic bïk njic
- ajuiir ke piöc kek luui piöc Thoñ Dïngliith kuöny tau ke ye Kœdít Abakök Luöi Thoñ Dïngliith
- Akutnhüim ke akuma në wët bï koc ke piööc ya dök.

Pial guöp

Wël ku aye kääckun baai pial guöp kë ci them wët gët yot bithdu alëu ku bï nyuooth ten akutnhüim lön pial guöp akuma ku akut gem pial guöp bïk kony bïk njic kë wic pial guöp yic aci tiëp ku bï bitha gam, wët cieth yic ye lon bï kák pial guöp ye wic lëu ku bï nyaaai, ka guiëer pial guöp karëec bï röt looi enöj baai.

Bën de Abakök ku Kuçony Kuany Nyin, Gél Koc tō Ayeer

Dipätmen aleu bi wëec wël nyooth raan röt abakök ku koc ci riñ bïk bëen ku koc ci col abou (na ci lëu) bïk koc ci yiëk luöi bïk looi ke tō enöj Ajuiier Koc Abakök Nyuööc.

Dipätmen alëu bï gäm wël nyooth raan röt wët wic gëlgél ku koc ci gët yot wët gëlgél aye/ka athör bitha koc. Komicona-dit Akutnhom Pinyhom Ebën Muk Lon Abakök (United Nations High Commissioner for Refugees - UNHCR) wet luöi dëetic kän nyuooth, ku koc ci riñ ka wiiny gëlgél.

Dipätmen alëu bï gem wël nyooth raan rot ten Akutnhom piny luöi Abakök bïk yen kuony bïk loilo looi.

Döm ku mäc

Dipätmen aleu bi/alëu bï gëem wël yenh/nyooth ran rot alëj kajöör abikök/abakök ci keek mac:

- baai ku gen akutnhüim kuony koc njöñ nyin enöj lon det guier mëcmëc, muöök mith cín mëdhiehken aye kocken dít ten koc ci määc ke lëj kajöör guöp yic ku anjäan pial nhiamden
- baai ku gen loilo koc koc cök nhüim bïk te bï kek köök thän guir ku dëet kän köök dëetic
- lon koc kony gäm ka reec koc abakök yäth ayeer akeu kóu
- Bëi piööc, koc njec luöi bëi akim ku pial guöp ku koc loilo njec réel gam, ka koc köök lëk loilo kook ten yin aye tiëp dhël kök bï kek yin ku kääcku kuony ku bïk jääl.

Kuçony koc në kän ke pür ku gél de mith

Wël yienh ee mith, ku/ka mëdhieh, alëu bï keek lëk luöi mith ku akutnhüim gëlgél bïk: tē akutnhüim wilaya/tëritörí ye mith kuony/polinh de tëritörí ku ajuiir kök ke Akuma de Awuthtereliya bï:

- juuir ku tiëp muöök ku ajuiier kän ke pür në yän rëer koc ci dom thän ku/ka në akutnhom de koc ciëj etök
- bï ciëej reec ci röt dhiil looi ka pël wei bï loop ku bï yön
- bï kän ke cäth cök köcic ku gët piny de känj.

Wël wén thiök kek mith bïk yön Australia wet ci kek nyiai aleu ku bi kek nyuooth ten baai ku gëeth akutnhüim luöi ciëen. Akutnhom de Awuthtereliya Mith Döp ku Döp Mith röt loi Kem ke Bëi de Awuthtereliya.

Wël ten embassies, akutdit luöji ku leek bïk yön athöör cääth

Ku na ci yin yiëk bitha wët bï yin jääl aye ciñ löj yin puöl ba joot yin ke yin rëer në Awuthtereliya ke aye joot lon bï yin jääl. Ku na ciñ tō yin aye ba yön athör cääth kam wén ci yiëk yin, kän ke Dipätmen alëu bï looi në biäkdu. E kän e yin cok lëu by röt juuir në jäldu.

Dipätmen alëu bï wël tō ke yen kewic gam enöj thapara (maktam diit ci luöji athör cääth). Ye kän alëu bï rinku tō thän, kän nyooth pathpoötdouen lui emeen ka warageek kök ye yin nyuooth.

Muathina

Akut nhom aleu ku bī gām wēl raan nyoooth ku acēe kawēn raan nyoooth enoŋ:

- akutnhom majilic koor baai ku akutnhīim kōk wet wēl wēn looi ku gēm yīē adōōc
- Maktam Raan Mac Lon Kā ke Ḷakim Aam ku Matam Bāny de Wadhiir ku Dipätmen de ku Akutnhom de Wadhiir (Prime Minister and Cabinet) bīk tak yic bī thiēēc bī Awuthtereliya yiēk nyooom
- kōc ke Vōn de Amat ku kōc kāac nyin akuma koor nē wēt bī kek kōc Yam nē cieŋ Awuthtereliya ke ye paan tōk. jōöt loor bīkē ya mīth ke cieŋ baai Awuthtereliya.

Lon bī kā kōk kōc bī keek nyic

Wēl ke lēk raan nyoooth ka lēu bīke luui bī wēt kōc theer ka kōc Yam looi Kē cī mat acī tāāu bī luui ku bī lueel wēt wīcwīc yic, ku yen awīc ku bī raac te cī yen thök. Wēl cī kek lōōm ku lui kek wīcwīc yic acī bī nyoooth ke jōt ke kēc gua yāth ayeer.

Wēl raan rot aleu bīk kek nyoooth ten Makatam Vaithayat de Awuthtereliya (Australian Bureau of Statistics) ku ba akuen wīc nyoooth alōj kōc cī piāc yēēt ku cēēt yic loiloī kōk abakōök ku kā bēn bei nyuc yic.

Wēl wēn thany kōu kek kōc cī piac bēn alēu bī kek gam baai ku akutnhīim geu ka akutnhīim loi abakōök bī kony guēr nyuc aye gām loiloī nyuc.

Kadit wēn looi rot pinyhom

Wēl nyooth raan aa lēu bī keek nyuuoooth enoŋ akutnhīim Akuma de Awuthtereliya Australian, agut cī akutnhīim gēn ku baai (state and territory), wēn lep looi ye kā looi alōj kadit looi rōth pinyhom, cimenē, Kadit ye thuēc ku kāk tuuc; amat kōcdit mecē piny nhom; alēen, ciēēn, aye kuut nhom duōōr.

Dipätmen alēu eya bī alēu aya bi luui ku nyooth wēl kōk kawēn ci peth kek ku akutnhīim ke Awuthtereliya piny nhom, ku bēi kōk, bīk aguerdun cōk piny.

Wēl ke lēk jam nē kā ke gēl kā nyooth raan ku pīrde

Lōn gēl kā nyooth raan ku pīrde de Dipätmen aye yōk tē wēbthait de Dipätmen <https://www.homeaffairs.gov.au/access-and-accountability/our-commitments/privacy>

Ye wēt kān anōjic wēl ke lēk jam nē:

- dhōl lēu bī yīn wēl ke lēk jam nē yīn muk Dipätmen ku kōc ba keek yōk
- dhōl lēu bī yīn guel nē dhuē cī gēl kā nyoooth raan ku pīrde ku dhōl ye Dipätmen guel luōoi thīn.

Nyooth wēl ke lēk tō nē rinku enoŋ kōc tō ayeer

Dipätmen e luui kōc ayeer ke IT (Ai Tī) ye keek riōp bīkē kā cī keek dōm ku tōu keek, nōj yīc yān tō bēi kōk tō ayeer ye keek gām kōc. yōn kōk yic yok ya wēl nyooth raan gam enoŋ kōc ayeer yok kek. Tēdet kōc ke yok alēu bīk ya kōc tō panduōōn tē cī yīn jāl thīn (e ke na tē cīn thiēēc bī yīn gēl tē bēi ku yīn tit tē cenē ka cake thiēēc luel thīn ku bī thōl). Kēnē ka agut ten kōc tierra ka kōc kōk yīēk athōr cāth e wēt wēn kōc lac tem ku athōr cāth bī puōl ba cath.

Dipämen ya wēl wāāc kek gēēt kōk aye akutnhīim bēēi piny nhom keel naaj rōm rōm wēl ci mat keek Australia. Awuthtereliya agut cī, ku ka cīe pēk nē, Amerika, Yunaitit Kīndom, Kēnada ku Nīu Dhīlēēn. Ke loi loi yenē wēl ke lēk rōm ne kēm ke bēi ka lēu bī yīn rōm de baimiterik (ka ye kōc cōk nyic) tōu thīn.

Ku na lēj kāk thōōj kek kāk yīn nyooth, kā kuut nhom ageem wēlyī luēl, athōr cāāth ku athōr kōk nyooth, aye wēl kōk tōu athōr cīt kākka yic, anyikōl alōōdun kōk ku (wēn lēu bi māāt thin agut kuat mēēthnyin kook yic ku awuoc) ku kuat kawen thāāy anyikōl wēl ca wūōc.

Wet ee nyooth kene acī looi bi kony kāk yīn nyooth ku bī njic ye lōn cī yīn kāj get yōn ten akut nhīim kōk kek thōōj nyoth ku kek kōk wēn thōōj ye luel.

Na ye looi yīn wetdu bī yīn bēēn yī ye abikōök ke looi aye athōr gēlēl bēēn ci thāāy kōk kek akuma get thiīn, Dipätmen abī wēl nyooth yīn enoŋ akuma kēnē, agut bī ya raan rēēr Awuthtereliya ku yīn:

- acī thiēēc aye cī meet bīk dhuk pēēn kēnē, aye
- acī yok ke cīe raan wēn lēu bī Awuthtereliya lōj gēl yeen.

Peen Yōnwēl www.homeaffairs.gov.au

Wēl wīc thook
tene Yuop 131 881 kaam akōl luōi nē
Awuthtereliya ku ba jāāk kek raan luōi cī
luōi (wēl cī kek dōōm yān tōu kaam wēn
cīe kam luōi kā). Ku na ye ke yīn rēēr
ayeer nē Awuthtereliya, ke yīn jam kenē
thapaara de Awuthtereliya tō tē thiāāk
kenē tē rēēr yīn thīn.